

THE PALIVERSE PROJECT

The Universe of Buddha's Wisdom

Subcommentaries (Tīkā)

2. The Canon of Discipline - Subcommentaries
(2. Vinaya Piṭaka - Tīkā)

07. Commentary on the Vinayaśāṅgaha
(07. Vinayaśāṅgaha-aṭṭhakathā)

27. Upajjhāyādivattavinicchaya-kathā
(27. Upajjhāyādivattavinicchaya-kathā)

PaliVerse

07. Commentary on the Vinayaśaṅgaha

27. Upajjhāyādivattavinicchayakathā

183. Vattanti ettha pana vattaṃ nāmetaṃ upajjhāyavattaṃ ācariyavattaṃ āgantukavattaṃ āvāsikavattaṃ gamikavattaṃ bhattaggavattaṃ piṇḍacārikavattaṃ āraññikavattaṃ senāsanavattaṃ jantāgharavattaṃ vaccakuṭivattanti bahuviddham. Tattha upajjhāyavattaṃ tāva evaṃ veditabbaṃ - saddhivihārikaṇa kālasseva uṭṭhāya upāhanā omuñcitvā ekaṃsaṃ uttarāśaṅgaṃ karitvā upajjhāyassa dantakaṭṭhaṃ dātabbaṃ, mukhodakaṃ dātabbaṃ. Tattha dantakaṭṭhaṃ dentena mahantaṃ majjhimaṃ khuddakanti tīṇi dantakaṭṭhāni upanetvā ito yaṃ tīṇi divasāni gaṇhāti, catutthadivasato paṭṭhāya tādīsameva dātabbaṃ. Sace aniyamaṃ katvā yaṃ vā taṃ vā gaṇhāti, atha yādisaṃ labhati, tādīsaṃ dātabbaṃ. Mukhodakaṃ dentenapi sītañca uṇhañca udakaṃ upanetvā tato yaṃ tīṇi divasāni vaḷaṇṇeti. Catutthadivasato paṭṭhāya tādīsameva mukhadhovanodakaṃ dātabbaṃ. Sace duvidhampi vaḷaṇṇeti, duvidhampi upanetabbaṃ. Udakaṃ mukhadhovanaṭṭhāne ṭhapetvā vaccakuṭito paṭṭhāya sammajjitabbaṃ. There vaccakuṭigate pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ, evaṃ pariveṇaṃ asuññaṃ hoti. There vaccakuṭito anikkhanteyeva āsanaṃ paññāpetabbaṃ. Sarīrakiccaṃ katvā āgantvā tasmim nisinnassa sace yāgu hoti, bhājanaṃ dhovitvā yāgu upanāmetabbā, yāguṃ pivitassa udakaṃ datvā bhājanaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhuṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā paṭisāmetabbā. Upajjhāyamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti kenaci kacavarena saṃkiṇṇo, so deso sammajjitabbo. Sace pana añño kacavaro natthi, udakaphusitāneva honti, hatthena pamajjitabbo.

Sace upajjhāyo gāmaṃ pavisitukāmo hoti, nivāsaṃ dātabbaṃ, paṭinivāsaṃ paṭiggahetabbaṃ, kāyabandhanaṃ dātabbaṃ, saṃghāṭiyaṃ katvā saṃghāṭiyaṃ dātabbā, dhovitvā patto saudako dātabbo. Sace upajjhāyo pacchāsamaṇaṃ ākaṅkhati, timaṇḍalaṃ paṭicchādentena parimaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā saṃghāṭiyaṃ katvā saṃghāṭiyaṃ pārupitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattaṃ gahetvā upajjhāyassa pacchāsamaṇena hotabbaṃ, nātidūre gantabbaṃ, nāccāsanne gantabbaṃ. Ettha pana sace upajjhāyaṃ nivattitvā olokentaṃ ekena vā dvīhi vā padavītiḥārehi sampāpuṇāti, ettāvata nātidūre nāccāsanne gato hotīti veditabbaṃ. Sace upajjhāyena bhikkhācāre yāguyā vā bhatte vā laddhe patto uṇho vā bhāriko vā hoti, attano pattaṃ tassa datvā so patto gahetabbo, na upajjhāyassa bhaṇamānassa antaranāthaṃ kathā opādetabbā. Ito paṭṭhāya pana yattha yattha na-kārena paṭisedho karīyati, sabbattha dukkaṭāpatti veditabbā. Upajjhāyo āpattisāmantā bhaṇamāno nivāretabbo. Nivārentena ca “bhante, īdisaṃ nāma vattaṃ vaṭṭati, āpatti na hotī”ti evaṃ pucchanta viya vāretabbo, “vāressāmī”ti pana katvā “mahallaka, mā evaṃ bhaṇā”ti na vattabbo.

Sace āsanne gāmo hoti, vihāre vā gilāno bhikkhu hoti, gāmato paṭhamataraṃ āgantabbaṃ. Sace dūre gāmo hoti, upajjhāyena saddhiṃ āgacchantopi natthi, teneva saddhiṃ gāmato nikkhamitvā cīvarena pattaṃ veṭhetvā antarāmaggaṃ paṭhamataraṃ āgantabbaṃ. Evaṃ paṭhamataraṃ āgatenā āsanaṃ paññāpetabbaṃ, pādodakaṃ pādapiṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, paccuggantvā pattacīvarena paṭiggahetabbaṃ, paṭinivāsaṃ dātabbaṃ, nivāsaṃ

paṭiggahetabbam. Sace cīvaram sedaggahitam hoti, muhuttam uñhe otāpetabbam, na ca uñhe cīvaram nidahitabbam, cīvaram saṅgharitabbam. Cīvaram saṅgharantena ca caturaṅgulaṃ kaṇṇam ussāretvā cīvaram saṅgharitabbam. Kimkāraṇā? Mā majjhe bhaṅgo ahoṣīti. Samam katvā saṅgharitassa hi majjhe bhaṅgo hoti, tato niccam bhijjamānaṃ dubbalaṃ hoti, tam nivāraṇatthametam vuttam. Tasmā yathā ajja bhaṅgaṭṭhāneyeva sve na bhijjissati, tathā divase divase caturaṅgulaṃ ussāretvā saṅgharitabbam, obhoge kāyabandhanam kātabbam.

Sace piṇḍapāto hoti, upajjhāyo ca bhuñjitukāmo hoti, udakam datvā piṇḍapāto upanāmetabbo, upajjhāyo pānīyena pucchitabbo. Pucchantena ca tikkhattum “pānīyam, bhante, āharīyatū”ti pānīyena pucchitabbo. Sace kālo atthi, upajjhāye bhutte sayam bhuñjitabbam. Sace upakaṭṭho kālo, pānīyam upajjhāyassa santike ṭhapetvā sayampi bhuñjitabbam. Bhuttāvissa udakam datvā pattam paṭiggahetvā nīcam katvā sādhuṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā vodakam katvā muhuttam uñhe otāpetabbo, na ca uñhe patto nidahitabbo, pattacīvaram nikkhipitabbam. Pattam nikkhipantena ekena hatthena pattam gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcam vā heṭṭhāpīṭham vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo, na ca taṭṭikacammakhaṇḍādīhi anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Sace pana kāḷavaṇṇakatā vā sudhābaddhā vā bhūmi hoti nirajamattikā, tathārūpāya bhūmiyā ṭhapetum vaṭṭati, dhotavālikāyapi ṭhapetum vaṭṭati, paṃsurajasakkharādīsu na vaṭṭati. Tatra pana paṇṇam vā ādhāraṃ vā ṭhapetvā tatra nikkhipitabbo. Cīvaram nikkhipantena ekena hatthena cīvaram gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsam vā cīvararajjum vā pamajjitvā pārato antam orato bhogaṃ katvā cīvaram nikkhipitabbam. Idañca cīvaravaṃsādīnam heṭṭhā hattham pavesetvā abhimukhena hatthena saṅkam nikkhipanattam vuttam. Ante pana gahetvā bhogaṃ cīvaravaṃsādīnam upari khipantassa bhittiyam bhogo paṭihaññati, tasmā tathā na kātabbam. Upajjhāyamhi vutṭhite āsanam uddharitabbam, pādodakam pādapiṭham pādakathalikam paṭisāmetabbam. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace upajjhāyo nahāyitukāmo hoti, nahānam paṭiyādetabbam. Sace sītena attho hoti, sītam paṭiyādetabbam. Sace uñhena attho hoti, uñham paṭiyādetabbam.

Sace upajjhāyo jantāgharam pavisitukāmo hoti, cuṇṇam sannetabbam, mattikā temetabbā. Jantāgharapīṭham ādāya upajjhāyassa piṭṭhito piṭṭhito gantvā jantāgharapīṭham datvā cīvaram paṭiggahetvā ekamante niddhūmaṭṭhāne ṭhapetabbam, cuṇṇam dātabbam, mattikā dātabbā. Sace ussahati, jantāgharam pavisitabbam, pavisantena mattikāya mukham makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharam pavisitabbam. Na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbam, na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā, jantāghare upajjhāyassa parikammaṃ kātabbam. Jantāghare parikammaṃ nāma aṅgāramattikāuñhodakadānādikaṃ sabbakiccaṃ. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭham ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbam.

Udakepi upajjhāyassa aṅgapaccaṅgaghaṃsanādikaṃ parikammaṃ kātabbam, nahātena paṭhamataram uttaritvā attano gattam vodakam katvā nivāsetvā upajjhāyassa gattato udakam pamajjitabbam, nivāsanam dātabbam, saṅghāṭi dātabbā, jantāgharapīṭham ādāya paṭhamataram āgantvā āsanam pañṇapetabbam, pādodakam pādapiṭham pādakathalikam upanikkhipitabbam, upajjhāyo pānīyena pucchitabbo. Jantāghare hi uñhasantāpena pipāsā hoti. Sace uddisāpetukāmo hoti,

uddisitabbo. Sace paripucchitukāmo hoti, paripucchitabbo.

Yasmiṃ vihāre upajjhāyo viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, kenaci gelaññaena anabhibhūto hoti, sodhetabbo. Agilānena hi saddhivihārikena satṭhivassenapi sabbam upajjhāyavattam kātabbam, anādarena akarontassa vattabhede dukkaṭam, na-kārapaṭisaṃyuttesu pana padesu gilānassapi paṭikkhittakiriyaṃ karontassa dukkaṭameva. Vihāram sodhentena paṭhamam pattacīvaram nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam, nisīdanapaccattharaṇam nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam, bhisibimbohanam nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam, mañco nīcam katvā sādhuḥkam apaṭighaṃsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭham nīharitvā ekamantam nikkhipitabbo, pīṭham nīcam katvā sādhuḥkam apaṭighaṃsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭham nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam, mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantam nikkhipitabbā, kheḷamallako nīharitvā ekamantam nikkhipitabbo, apassenaphalakaṃ nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam. Bhūmattharaṇam yathāpaññattam sallakkhetvā nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam. Sace vihāre santānakaṃ hoti, ullokā paṭhamam ohāretabbam, ālokasandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikkammakatā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīletvā pamajjitabbā. Sace kāḷavaṇṇakatā bhūmi kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīletvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena parippositvā parippositvā sammajjitabbā “mā vihāro rajena uhaññī”ti, saṅkāram vicinitvā ekamantam chaḍḍetabbam.

Bhūmattharaṇam otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā abhiharitvā yathā paṭhamam paññattam ahosi, tatheva paññapetabbam. Etadatthameva hi “yathāpaññattam sallakkhetvā nīharitvā ekamantam nikkhipitabbā”nti vuttam. Sace pana paṭhamam ajānantena kenaci paññattam ahosi, samantato bhittim dvaṅgulamattena vā tivaṅgulamattena vā mocetvā paññapetabbam. Idañhettha paññāpanavattam - sace kaṭasārako hoti atimahanto ca, chinditvā koṭim nivattetvā bandhitvā paññapetabbo. Sace koṭim nivattetvā bandhitum na jānāti, na chinditabbo. Mañcapaṭipādakā otāpetvā pamajjitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā, mañco otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcam katvā sādhuḥkam apaṭighaṃsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭham atiharitvā yathāpaññattam paññapetabbo, pīṭham otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcam katvā sādhuḥkam apaṭighaṃsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭham atiharitvā yathāpaññattam paññapetabbam, bhisibimbohanam otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattam paññapetabbam, nisīdanapaccattharaṇam otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattam paññapetabbam, kheḷamallako otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbo, apassenaphalakaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbam. Pattacīvaram nikkhipitabbam, pattam nikkhipantena ekena hatthena pattam gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcam vā heṭṭhāpīṭham vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo, na ca anantarāhitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaram nikkhipantena ekena hatthena cīvaram gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsam vā cīvararajjum vā pamajjitvā pārato antam, orato bhogaṃ katvā cīvaram nikkhipitabbam.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā, uttarā, dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattim thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā thaketabbā, rattim vivaritabbā.

Sace uklāpaṃ hoti, parivenaṃ sammajjitabbam, koṭṭhako sammajjitabbo,

upaṭṭhānasālā sammajjitabbā, aggisālā sammajjitabbā, vaccakuṭi sammajjitabbā, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhapetabbam, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbam.

Sace upajjhāyassa anabhirati uppannā hoti, saddhivihārikena aññattha netabbo, añño vā bhikkhu vattabbo “theraṃ gahetvā aññattha gacchā”ti, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyassa kukkucçaṃ uppannaṃ hoti, saddhivihārikena vinodetabbam, aññena vā vinodāpetabbam dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyassa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti, saddhivihārikena vissajjetabbam, añño vā vattabbo “theraṃ diṭṭhigataṃ vissajjāpehī”ti, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyo garudhammaṃ ajjhāpanno hoti parivāsāraho, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbam, parivāsadānatthaṃ so so bhikkhu upasaṅkamitvā yācitabbo. Sace attanā paṭibalo hoti, attanāva dātabbo. No ce paṭibalo hoti, aññena dāpetabbo. Sace upajjhāyo mūlāyapaṭikassanāraho hoti mānattāraho abbhānāraho vā, vuttanayeneva ussukkaṃ kātabbam. Sace saṅgho upajjhāyassa kammaṃ kattukāmo hoti tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbam “kena nu kho upāyena saṅgho upajjhāyassa kammaṃ na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyā”ti. Saddhivihārikena hi “upajjhāyassa ukkhepanīyakammaṃ kattukāmo saṅgho”ti ṇatvā ekamekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā “mā, bhante, amhākaṃ upajjhāyassa kammaṃ karitthā”ti yācitabbā. Sace karontiyeva, “tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā lahukakammaṃ karoṭhā”ti yācitabbā. Sace karontiyeva, atha upajjhāyo “sammā vattatha, bhante”ti yācitabbo. Iti taṃ sammā vattāpetvā “paṭippassambhetha, bhante, kamma”nti bhikkhū yācitabbā.

Sace upajjhāyassa cīvaraṃ dhovitabbam hoti, saddhivihārikena dhovitabbam, ussukkaṃ vā kātabbam “kinti nu kho upajjhāyassa cīvaraṃ dhoviyethā”ti. Sace upajjhāyassa cīvaraṃ kātabbam hoti, rajanaṃ vā pacitabbam, cīvaraṃ vā rajetabbam hoti, saddhivihārikena sabbaṃ kātabbam, ussukkaṃ vā kātabbam “kinti nu kho upajjhāyassa cīvaraṃ rajiyethā”ti. Cīvaraṃ rajantena sādhukaṃ saṃparivattetvā rajetabbam, na ca acchinne theve pakkamitabbam.

Na upajjhāyaṃ anāpucchā ekaccassa patto dātabbo, na ekaccassa patto paṭiggahetabbo, na ekaccassa cīvaraṃ dātabbā, na ekaccassa cīvaraṃ paṭiggahetabbam, na ekaccassa parikkhāro dātabbo, na ekaccassa parikkhāro paṭiggahetabbo, na ekaccassa kesā chedetabbā, na ekaccassa kesā chedāpetabbā, na ekaccassa parikammaṃ kātabbā, na ekaccassa parikammaṃ kārāpetabbā, na ekaccassa veyyāvacco kātabbo, na ekaccassa veyyāvacco kārāpetabbo, na ekaccassa pacchāsamaṇena hotabbam, na ekacco pacchāsamaṇo ādātabbo, na ekaccassa piṇḍapāto nīharitabbo, na ekaccassa piṇḍapāto nīharāpetabbo, na upajjhāyaṃ anāpucchā gāmo pavisitabbo, piṇḍāya vā aññena vā karaṇīyena pavisitukāmena āpucchitvā pavisitabbo. Sace upajjhāyo kālasseva vuṭṭhāya dūraṃ bhikkhācāraṃ gantukāmo hoti, “daharā piṇḍāya pavisantū”ti vatvā gantabbam. Avatvā gate pariveṇaṃ gantvā upajjhāyaṃ apassantena gāmaṃ pavisitum vaṭṭati. Sace gāmaṃ pavisantopi passati, diṭṭhaṭṭhānato paṭṭhāya āpucchitum yeva vaṭṭati. Na upajjhāyaṃ anāpucchā vāsathāya vā asubhadassanathāya vā susānaṃ gantabbam, na disā pakkamitabbā, pakkamitukāmena pana kammaṃ ācikkhitvā yāvatatiyaṃ yācitabbo. Sace anujānāti, sādhu, no ce anujānāti, taṃ nissāya vasato cassa uddeso vā paripucchā vā kammaṭṭhānaṃ vā na sampajjati, upajjhāyo bālo hoti abyatto, kevalaṃ

attano santike vasāpetukāmatāya eva gantum na deti, evarūpe nivārentepi gantum vaṭṭati. Sace upajjhāyo gilāno hoti, yāvajīvaṃ upaṭṭhāpetabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbam, na katthaci gantabbam. Sace añño bhikkhu upaṭṭhāko atthi, bhesajjam pariyesitvā tassa hatthe datvā “bhante, ayaṃ upaṭṭhahissatī”ti vatvā gantabbam. Idaṃ tāva upajjhāyavattam.

184. Idameva ca antevāsikena ācariyassa kattabbattā ācariyavattanti vuccati. Nāmamattameva hettha nānam. Tattha yāva cīvararajanaṃ, tāva vatte akariyamāne upajjhāyassa ācariyassa ca parihāni hoti, tasmā taṃ akarontassa nissayamuttakassapi amuttakassapi āpattiyeva, ekaccassa pattadānato paṭṭhāya amuttanissayasessa āpatti. Upajjhāye ācariye vā vattam sādhiyante saddhivihārikā antevāsikā ca bahukāpi hontu, sabbesaṃ āpatti. Sace upajjhāyo ācariyo vā “mayham upaṭṭhāko atthi, tumhe attano sajjhāyamanasikārādīsu yogaṃ karothā”ti vadati, saddhivihārikādīnaṃ anāpatti. Upajjhāyo vā ācariyo vā sace sādhiyanaṃ vā asādhiyanaṃ vā na jānāti, bālo hoti, saddhivihārikādayo bahū, tesu eko vattasampanno bhikkhu “upajjhāyassa vā ācariyassa vā kiccaṃ ahaṃ karissāmi, tumhe appossukkā viharathā”ti evaṇce attano bhāraṃ katvā itare vissajjeti, tassa bhārakaraṇato paṭṭhāya tesam anāpatti. Ettha antevāsikesu pana nissayantevāsikena yāva ācariyaṃ nissāya vasati, tāva sabbam ācariyavattam kātabbam. Pabbajjaupasampadadhammantevāsikehi pana nissayamuttakehi ādito paṭṭhāya yāva cīvararajanaṃ, tāva vattam kātabbam. Anāpucchitvā pattadānādīmi pana etesaṃ anāpatti.

Etesu pabbajjantevāsiko ca upasampadantevāsiko ca ācariyassa yāvajīvaṃ bhārā. Nissayantevāsiko ca dhammantevāsiko ca yāva samīpe vasanti, tāva ācariyupajjhāyehipi antevāsikasaddhivihārikā saṅgahetabbā anuggahetabbā uddesena paripucchāya ovādena anusāsaniyā. Sace antevāsikasaddhivihārikānaṃ patto vā cīvaraṃ vā añño vā koci parikkhāro natthi, attano atirekapattacīvaraṃ atirekaparikkhāro vā atthi, dātabbam. No ce, dhammiyena nayena pariyesanatthāya ussukkaṃ kātabbam. Sace antevāsikasaddhivihārikā gilānā honti, upajjhāyavatte vuttanayena dantakaṭṭhadānaṃ ādiṃ katvā ācamanakumbhiyā udakasiñcanapariyosānaṃ sabbam vattam kātabbameva, akarontānaṃ āpatti. Tasmā ācariyupajjhāyehipi antevāsikasaddhivihārikesu sammā vattitabbam. Ācariyupajjhāyādīsu hi yo yo na sammā vattati, tassa tassa āpatti. Upajjhāyādivattakathā.

185. Idāni āgantukavattādīni veditabbāni. Āgantukena bhikkhunā upacārasīmāsamīpaṃ gantvā upāhanā omuñcitvā nīcaṃ katvā papphoṭetvā upāhanadaṇḍakena gahetvā chattaṃ upanāmetvā sīsaṃ vivaritvā sīse cīvaraṃ khandhe karitvā sādhuṃ ataramānena ārāmo pavisitabbo, ārāmaṃ pavisantena sallakhetabbam “kattha āvāsikā bhikkhū sannipatantī”ti. Yattha āvāsikā bhikkhū sannipatanti upaṭṭhānasālāya vā maṇḍape vā rukkhamaṇḍale vā, tattha gantvā ekamantaṃ patto nikkhipitabbo, ekamantaṃ cīvaraṃ nikkhipitabbam, patirūpaṃ āsanaṃ gahetvā nisīditabbam, pāṇiyaṃ pucchitabbam, paribhojanīyaṃ pucchitabbam “katamaṃ pāṇiyaṃ, katamaṃ paribhojanīya”nti. Sace pāṇiyena attho hoti, pāṇiyaṃ gahetvā pātabbam. Sace paribhojanīyena attho hoti, paribhojanīyaṃ gahetvā pādā dhovitabbā. Pāde dhovantena ekena hatthena udakaṃ āsiñcitabbam, ekena hatthena pādā dhovitabbā, na teneva hatthena udakaṃ āsiñcitabbam, na

teneva hatthena pādā dhovitabbā, upāhanapuñchanacoḷakaṃ puñchitvā upāhanā puñchitabbā, upāhanā puñchantena paṭhamam sukkhena coḷakena puñchitabbā, pacchā allena, upāhanapuñchanacoḷakaṃ dhovitvā ekamantaṃ pattharitabbam.

Sace āvāsiko bhikkhu vuḍḍho hoti, abhivādetabbo. Sace navako hoti, abhivādāpetabbo. Senāsanam pucchitabbam “katamam me senāsanam pāpuṇātī”ti, ajjhāvuṭṭham vā anajjhāvuṭṭham vā pucchitabbam, “gocaragāmo āsanne, udāhu dūre, kālasseva piṇḍāya caritabbam, udāhu divā”ti evam bhikkhācāro pucchitabbo, agocarō pucchitabbo, gocarō pucchitabbo. Agocarō nāma micchādiṭṭhikānam gāmo paricchin nabhikkho vā gāmo, yattha ekassa vā dvinnam vā bhikkhā dīyati, sekkhasammahāni kulāni pucchitabbāni, vaccaṭṭhānam pucchitabbam, passāvaṭṭhānam pucchitabbam, “kiṃ imissā pokkharāṇiyā pānīyamyeva pivanti, nahānādiparibhogampi karontī”ti evam pānīyañceva paribhojanīyañca pucchitabbam, kattaradaṇḍo pucchitabbo, saṅghassa katikasaṅṭhānam pucchitabbam, kesuci ṭhānesu vāḷamigā vā amanussā vā honti, tasmā “kaṃ kālam pavisitabbam, kaṃ kālam nikkhamitabbā”nti pucchitabbam. Sace vihāro anajjhāvuṭṭho hoti, kavāṭam ākoṭetvā muhuttaṃ āgametvā ghaṭikaṃ ugghāṭetvā kavāṭam paṇāmetvā bahi ṭhitena nilloketabbo.

Sace so vihāro uklāpo hoti, mañce vā mañco āropito hoti, pīṭhe vā pīṭham āropitaṃ hoti, senāsanam upari puñjīkataṃ hoti, sace sakkoti, sabbo vihāro sodhetabbo, asakkontena attano vasanokāso jaggitabbo. Sabbam sodhetum sakkontena pana upajjhāyavatte vuttanayena bhūmattharaṇamañcapīṭhādīni bahi nīharitvā vihāram sodhetvā puna atiharitvā yathāṭhāne paññāpetabbāni.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā, uttarā, dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattim thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā thaketabbā, rattim vivaritabbā.

Sace uklāpaṃ hoti, pariveṇam sammajjitabbam, koṭṭhako sammajjitabbo, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā, aggisālā sammajjitabbā, vaccakuṭi sammajjitabbā, pānīyam paribhojanīyam upaṭṭhāpetabbam, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbam. Idaṃ āgantukavattaṃ.

186. Āvāsikavatte āvāsikena bhikkhunā āgantukaṃ bhikkhum vuḍḍhataṃ disvā āsanam paññāpetabbam, pādodakaṃ pādapiṭṭham pādakathalikaṃ upanikkhipitabbam, paccuggantvā pattacīvaram paṭiggahetabbam, pānīyena pucchitabbo, pucchantena pana sakim ānītam pānīyam sabbam pivati, “puna ānemī”ti pucchitabboyeva. Bījanenapi bījitabbo, bījantena sakim pādapiṭṭhiyam bījitvā sakim majjhe, sakim sīse bījitabbo, “alam hotū”ti vuttana mandataṃ bījitabbam, puna “ala”nti vuttana tato mandataṃ bījitabbam, tatiyavāram vuttana bījanī ṭhapetabbā, pādāpissa dhovitabbā. Sace attano telam atthi, telena makkhetabbā. No ce atthi, tassa santakena makkhetabbā. Sace ussahati, upāhanā puñchitabbā. Upāhanā puñchantena paṭhamam sukkhena coḷena puñchitabbā, pacchā allena, upāhanapuñchanacoḷakaṃ dhovitvā ekamantaṃ vissajjetabbam.

Āgantuko bhikkhu abhivādetabbo, senāsanam paññāpetabbam “etaṃ senāsanam pāpuṇātī”ti. Ajjhāvuṭṭham vā anajjhāvuṭṭham vā ācikkhitabbam, gocarō ācikkhitabbo, agocarō ācikkhitabbo, sekkhasammataṇi kulāni ācikkhitabbāni, vaccaṭṭhānam ācikkhitabbam, passāvaṭṭhānam ācikkhitabbam, pānīyam ācikkhitabbam,

paribhojanīyaṃ ācikkhitabbaṃ, kattaradaṇḍo ācikkhitabbo, saṅghassa katikasaṇṭhānaṃ ācikkhitabbaṃ “imaṃ kālaṃ pavisitabbaṃ, imaṃ kālaṃ nikkhamitabba”nti.

Sace āgantuko navako hoti, nisinnakeneva ācikkhitabbaṃ “atra pattaṃ nikkhipāhi, atra cīvaraṃ nikkhipāhi, idaṃ āsanaṃ, nisīdāhi”ti. Pānīyaṃ ācikkhitabbaṃ, paribhojanīyaṃ ācikkhitabbaṃ, upāhanapuñchanacoḷakaṃ ācikkhitabbaṃ, āgantuko bhikkhu abhivādāpetabbo, senāsanādīnipi nisinneneva ācikkhitabbāni. Vuḍḍhatare pana āgate āsanaṃ paññāpetabbanti evamādi sabbaṃ cīvarakammaṃ vā navakammaṃ vā ṭhapetvāpi kātābbaṃ. Cetiyaṅgaṇaṃ sammajjantena sammunjanīṃ nikkhipitvā tassa vattaṃ kātuṃ ārabhitabbaṃ. Paṇḍito hi āgantuko “sammajjāhi tāva cetiyaṅgaṇa”nti vakkhati. Gilānassa bhesajjaṃ karontena pana sace nātiāturo gilāno hoti, bhesajjaṃ akatvā vattameva kātābbaṃ, mahāgilānassa pana bhesajjameva kātābbaṃ. Paṇḍito hi āgantuko “karohi tāva bhesajja”nti vakkhati. Idaṃ āvāsikavattaṃ.

187. Gamikavatte gamikena bhikkhunā mañcapīṭhādīdārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍampi rajanabhājanādi sabbaṃ aggisālāyaṃ vā aññasmiṃ vā guttaṭṭhāne paṭisāmetvā dvāravātapānaṃ thaketvā senāsaṇaṃ āpucchitvā pakkamitabbaṃ. Sace bhikkhu na hoti, sāmaṇero āpucchitabbo. Sace sāmaṇero na hoti, ārāmiko āpucchitabbo. Sace na hoti bhikkhu vā sāmaṇero vā ārāmiko vā, catūsu pāsāṇesu mañcaṃ paññāpetvā mañce mañcaṃ āropetvā pīṭhe pīṭhaṃ āropetvā senāsaṇaṃ upari puñjaṃ karitvā dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ paṭisāmetvā dvāravātapānaṃ thaketvā pakkamitabbaṃ. Sace vihāro ovassati, sace ussahati, sabbo chādetabbo, ussukkaṃ vā kātābbaṃ “kinti nu kho vihāro chādiyethā”ti, evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, yo deso anovassako hoti, tattha catūsu pāsāṇesu mañcaṃ paññāpetvā mañce mañcaṃ āropetvā pīṭhe pīṭhaṃ āropetvā senāsaṇaṃ upari puñjaṃ karitvā dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ paṭisāmetvā dvāravātapānaṃ thaketvā pakkamitabbaṃ. Sace vihāro ovassati, sace ussahati, senāsaṇaṃ gāmaṃ atiharitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātābbaṃ “kinti nu kho senāsaṇaṃ gāmaṃ atihariyethā”ti, evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, ajjhokāse catūsu pāsāṇesu mañcaṃ paññāpetvā mañce mañcaṃ āropetvā pīṭhe pīṭhaṃ āropetvā senāsaṇaṃ upari puñjaṃ karitvā dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ paṭisāmetvā tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā pakkamitabbaṃ “appeva nāma aṅgānīpi seseyyu”nti. Idaṃ gamikavattaṃ.

188. Bhattaggavatte sace ārāme kālo ārocito hoti, timaṇḍalaṃ paṭicchādentena parimaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā saṅghāṭīyo pārupitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattaṃ gahetvā sādhuṃ ataramānena gāmo pavisitabbo.

Na okkamma therānaṃ bhikkhūnaṃ purato gantabbaṃ. Suppaṭicchannena, susaṃvutena, okkhittacakkhunā, appasaddena antaraghare gantabbaṃ, na ukkhittakāya, na ujjagghikāya antaraghare gantabbaṃ, na kāyappacālakaṃ, na bāhuppacālakaṃ, na sīsappacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ, na khambhakatena, na ogaṇṭhitena, na ukkuṭṭikāya antaraghare gantabbaṃ.

Suppaṭicchannena, susaṃvutena, okkhittacakkhunā, appasaddena antaraghare nisīditabbaṃ, na ukkhittakāya, na ujjagghikāya antaraghare nisīditabbaṃ, na kāyappacālakaṃ, na bāhuppacālakaṃ, na sīsappacālakaṃ antaraghare nisīditabbaṃ,

na khambhakatena, na oguṇṭhitena, na pallatthikāya antaraghare nisīditabbaṃ, na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ. Sace mahātherassa nisinnāsanena samakaṃ āsanaṃ hoti, bahūsu āsanesu sati ekaṃ dve āsanāni ṭhapetvā nisīditabbaṃ. Bhikkhū gaṇetvā paññattāsanesu anisīditvā mahātherena “nisīdā”ti vuttena nisīditabbaṃ. No ce mahāthero vadati, “idaṃ, bhante, āsanaṃ ucca”nti vattabbaṃ. “Nisīdā”ti vuttena nisīditabbaṃ. Sace pana evaṃ āpucchitepi na vadati, nisīdantassa anāpatti, mahātherasseva āpatti. Navako hi evarūpe āsane anāpucchā nisīdanto āpajjati, therō āpucchite ananujānanto. Na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā, na saṅghāṭikaṃ ottharivā antaraghare nisīditabbaṃ.

Pattadhovanodake dīyamāne ubhohi hatthehi pattam paṭiggahetvā udakaṃ paṭiggahetabbaṃ, dakkhiṇodakaṃ pana purato ādhāraṃ pattam ṭhapetvā gahetabbaṃ, nīcam katvā udakasaddam akarontena apaṭighaṃsantena patto dhovitaṃ. Sace udakapaṭiggāhako hoti, nīcam katvā udakapaṭiggāhake udakaṃ āsiñcitabbaṃ “mā udakapaṭiggāhako udakena osiñci, mā sāmantaṃ bhikkhū udakena osiñciṃsu, mā saṅghāṭi udakena osiñcī”ti. Sace udakapaṭiggāhako na hoti, nīcam katvā chamāya udakaṃ āsiñcitabbaṃ “mā sāmantaṃ bhikkhū udakena osiñciṃsu, mā saṅghāṭi udakena osiñcī”ti.

Odane dīyamāne ubhohi hatthehi pattam paṭiggahetvā odano paṭiggahetabbo. Yathā sūpassa okāso hoti, evaṃ mattāya odano gaṇhitabbo. Sace hoti sappi vā telam vā uttaribhaṅgam vā, therena vattabbo “sabbesaṃ samakaṃ sampādehi”ti. Idañca na kevalam sappiādīsu, odanepi vattabbaṃ. Sappiādīsu pana yaṃ appam hoti ekassa vā dvinnam vā anurūpam, tam sabbesaṃ samakaṃ sampādehīti vutte manussānam vihesā hoti, tasmā tādisaṃ sakiṃ vā dvikkhattum vā gahetvā sesaṃ na gahetabbaṃ. Sakkaccaṃ piṇḍapāto paṭiggahetabbo, pattasaññinā piṇḍapāto paṭiggahetabbo, samasūpako samatitthiko piṇḍapāto paṭiggahetabbo, na tāva therena bhuñjitabbaṃ, yāva na sabbesaṃ odano sampatto hoti. Idañca yaṃ paricchinnaṃ bhikkhukam bhattaggaṃ, yattha manussā sabbesaṃ pāpetvā vanditukāmā honti, tam sandhāya vuttaṃ. Yaṃ pana mahābhattaggaṃ hoti, yattha ekasmiṃ padese bhuñjanti, ekasmiṃ padese udakaṃ dīyati, tattha yathāsukham bhuñjitabbaṃ.

Sakkaccaṃ piṇḍapāto bhuñjitabbo, pattasaññinā piṇḍapāto bhuñjitabbo, sapadāno piṇḍapāto bhuñjitabbo, samasūpako piṇḍapāto bhuñjitabbo, na thūpakato omadditvā piṇḍapāto bhuñjitabbo, na sūpam vā byañjanaṃ vā odanena paṭicchādetabbaṃ bhiyyokamyataṃ upādāya, na sūpam vā odanam vā agilānena attano atthāya viññāpetvā bhuñjitabbaṃ, na ujjhānasaññinā paresaṃ patto oloketabbo, nātimahanto kabaḷo katabbo, parimaṇḍalam ālopo katabbo, na anāhaṭe kabaḷe mukhadvāram vivaritabbaṃ, na bhuñjamānena sabbo hattho mukhe pakkipitaṃ, na sakabaḷena mukhena byāharitabbaṃ, na piṇḍukkhepakam bhuñjitabbaṃ, na kabaḷāvacchekam, na avagaṇḍakārakam, na hatthaniddhunakam, na sitthāvakārakam, na jivhānicchārakam, na capucapukārakam, na surusurukārakam, na hatthanillehakam, na pattanillehakam, na oṭṭhanillehakam bhuñjitabbaṃ.

Na sāmisenā hatthena pānīyathālako paṭiggahetabbo, na tāva therena hatthadhovanaudakaṃ paṭiggahetabbaṃ, yāva na sabbe bhuttāvino honti. Sace manussā “dhovatha, bhante, pattañca hatthe cā”ti vadanti, bhikkhū vā “tumhe udakaṃ gaṇhathā”ti vadanti, vaṭṭati. Udaḥ dīyamāne ubhohi hatthehi pattam paṭiggahetvā udakaṃ paṭiggahetabbaṃ, nīcam katvā udakasaddam akarontena apaṭighaṃsantena patto dhovitaṃ. Sace udakapaṭiggāhako hoti, nīcam katvā

udakapaṭiggāhake udakaṃ āsiñcitabbaṃ “mā udakapaṭiggāhako udakena osiñci, mā sāmanta bhikkhū udakena osiñciṃsu, mā saṅghāṭi udakena osiñcī”ti. Sace udakapaṭiggāhako na hoti, nīcaṃ katvā chamāya udakaṃ āsiñcitabbaṃ “mā sāmanta bhikkhū udakena osiñciṃsu, mā saṅghāṭi udakena osiñcī”ti, na sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍetabbaṃ.

Bhattaggato uṭṭhāya nivattantesu navakehi bhikkhūhi paṭhamataraṃ nivattitabbaṃ, pacchā therehi. Sambādhesu hi gharesu mahātherānaṃ nikkhamanokāso na hoti, tasmā evaṃ vuttaṃ. Evaṃ nivattantehi pana navakehi gehadvāre ṭhatvā thesū nikkhamantesu paṭipāṭiyā gantabbaṃ. Sace pana mahātherā dhure nisinnā honti, navakā antogehe, therāsanato paṭṭhāya paṭipāṭiyā eva nikkhamitabbaṃ, kāyena kāyaṃ asaṅghaṭṭentena yathā antarena manussā gantuṃ sakkonti, evaṃ virālāya pālīyā gantabbaṃ.

“Anujānāmi, bhikkhave, therena bhikkhunā bhattagge anumoditu”nti vacanato saṅghattherena bhattagge anumoditabbaṃ. Taṃ ekameva ohāya sesehi na gantabbaṃ.

“Anujānāmi, bhikkhave, bhattagge catūhi pañcahi therānutherehi bhikkhūhi āgametu”nti vacanato saṅghattherena anumodanattāya nisinne heṭṭhā paṭipāṭiyā catūhi nisīditabbaṃ, anuthere nisinne mahātherena ca heṭṭhā ca tīhi nisīditabbaṃ, pañcame nisinne upari catūhi nisīditabbaṃ, saṅghattherena heṭṭhā daharabhikkhusmiṃ ajjhiṭṭhepi saṅghattherato paṭṭhāya catūhi nisīditabbameva. Sace pana anumodako bhikkhu “gacchatha, bhante, āgametabbakiccaṃ natthī”ti vadati, gantuṃ vaṭṭati. Mahātherena “gacchāma, āvuso”ti vutte “gacchathā”ti vadati, evampi vaṭṭati, “bahigāme āgamissāmā”ti ābhogaṃ katvāpi bahigāmaṃ gantvā attano nissitake “tumhe tassa āgamaṃ āgamethā”ti vatvāpi gantuṃ vaṭṭatiyeva. Sace pana manussā attano rucitena ekena anumodanaṃ kārenti, neva tassa anumodato āpatti, na mahātherassa bhāro hoti. Upanisinnakathāyameva hi manussesu kathāpentesu thero āpucchitabbo. Mahātherena ca anumodanāya ajjhiṭṭhova āgametabboti idamettha lakkhaṇaṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, sati karaṇīye ānantarikaṃ bhikkhuṃ āpucchitvā gantu”nti vacanato pana vaccā dipīlītena anantaraṃ bhikkhuṃ āpucchitvā gantabbanti. Idaṃ bhattaggavattaṃ.

189. Piṇḍacārīkavatte pana piṇḍacārīkena bhikkhunā “idāni gāmaṃ pavisissāmi”ti timaṇḍalaṃ paṭicchādentena parimaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā sagaṇaṃ katvā saṅghāṭīyo pārupitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattaṃ gahetvā sādhuṃ ataramānena gāmo pavisitabbo. Suppaṭicchannena antaraghare gantabbantiādi sabbaṃ bhattaggavatte vuttanayeneva idhāpi veditabbaṃ.

Nivesanaṃ pavisantena sallakketabbaṃ “iminā pavisissāmi, iminā nikkhamissāmi”ti, nātisahasā pavisitabbaṃ, nātidūre nāccāsanne ṭhātabbaṃ, nāticiraṃ ṭhātabbaṃ, nātilahukaṃ nivattitabbaṃ, ṭhitena sallakketabbaṃ “bhikkhaṃ dātukāmā vā adātukāmā vā”ti. Sace kammaṃ vā nikkhipati, āsanā vā vuṭṭhāti, kaṭacchuṃ vā parāmasati, bhājanaṃ vā parāmasati, ṭhapeti vā, “dātukāmassā”ti ṭhātabbaṃ. Bhikkhāya dīyamānāya vāmena hatthena saṅghāṭiṃ uccāretvā dakkhiṇena hatthena pattaṃ paṇāmetvā ubho hi hatthehi pattaṃ paṭiggahetvā bhikkhā paṭiggahetabbā, itthī vā hotu puriso vā, bhikkhādānasamaye mukhaṃ na oloketabbaṃ, sallakketabbaṃ “sūpaṃ dātukāmā vā adātukāmā vā”ti.

Sace kaṭacchum vā parāmasati, bhājanam vā parāmasati, ṭhapeti vā,
“dātukāmassā”ti ṭhātabbam. Bhikkhāya dinnāya saṅghāṭiyā pattam paṭicchādetvā
sādhukam ataramānena nivattitabbam.

Yo paṭhamam gāmato piṇḍāya paṭikkamati, tena āsanam paññāpetabbam,
pādodakam pādapiṭham pādakathalikam upanikkhipitabbam, avakkārapāti dhovitvā
upaṭṭhāpetabbā, pānīyam paribhojanīyam upaṭṭhāpetabbam. Yo pacchā gāmato
piṇḍāya paṭikkamati, sace hoti bhuttāvaseso, sace ākaṅkhati, bhuñjitabbam. No ce
ākaṅkhati, appaharite vā chaḍḍetabbam, appānake vā uduke opilāpetabbam, tena
āsanam uddharitabbam, pādodakam pādapiṭham pādakathalikam paṭisāmetabbam,
avakkārapāti dhovitvā paṭisāmetabbā, pānīyam paribhojanīyam paṭisāmetabbam,
bhattaggaṃ sammajjitabbam. Yo passati pānīyaghaṭam vā paribhojanīyaghaṭam vā
vaccaghaṭam vā rittam tuccham, tena upaṭṭhāpetabbam. Sacassa hoti avisayham,
hatthavikārena dutiyam āmantetvā hatthavilaṅghakena upaṭṭhāpetabbam, na ca
tappaccayā vācā bhinditabbāti. Idam piṇḍacārikavattam.

190. Āraññikavatte āraññikena bhikkhunā kālasseva uttāhāya pattam thavikāya
pakkhipitvā aṃse laggetvā cīvaram khandhe karitvā upāhanā ārohitvā dārubhaṇḍam
mattikābhaṇḍam paṭisāmetvā dvāravātapānam thaketvā vasanaṭṭhānato
nikkhamitabbam. “Idāni gāmam pavisissāmā”ti upāhanā omuñcitvā nīcam katvā
papphoṭetvā thavikāya pakkhipitvā aṃse laggetvā timaṇḍalam paṭicchādentena
parimaṇḍalam nivāsetvā kāyabandhanam bandhitvā saguṇam katvā saṅghāṭiyo
pārutipvā gaṇṭhikam paṭimuñcitvā dhovitvā pattam gahetvā sādhukam ataramānena
gāmo pavisitabbo. Suppaṭicchannena antaraghare gantabbantiādi sabbam
gamanavidhānam idhāpi bhattaggavatte vuttanayeneva veditabbam.

Nivesanam pavisantena sallakkhetabbam “iminā pavisissāmi, iminā
nikkhamissāmi”tiādi sabbam bhikkhācāravidhānam piṇḍacārikavatte vuttanayeneva
veditabbam. Āraññikena bhikkhunā pānīyam paribhojanīyam upaṭṭhāpetabbam. Sace
bhājanāni nappahonti, pānīyameva paribhojanīyampi katvā upaṭṭhāpetabbam.
Bhājanam alabhantena veḷunālikāyapi upaṭṭhāpetabbam. Tampi alabhantassa yathā
samīpe udakaāvāṇo hoti, evam kātabbam. Aggi upaṭṭhāpetabbo, araṇisahitam
upaṭṭhāpetabbam, araṇisahite sati aggim akātumpi vaṭṭati. Yathā ca āraññikassa,
evam kantārapaṭipannassapi araṇisahitam icchitabbam. Gaṇavāsino pana tena
vināpi vaṭṭati. Kattaradaṇḍo upaṭṭhāpetabbo, nakkhattapadāni uggahetabbāni
sakalāni vā ekadesāni vā, disākusalena bhavitabbam. Idam āraññikavattam.

191. Senāsanavatte yasmim vihare viharati, sace so viharo uklāpo hoti, sace
ussahati, sodhetabbo. Vihāram sodhentena paṭhamam pattacīvaram nīharitvā
ekamantaṃ nikkhipitabbam, nisīdanapaccattharaṇam nīharitvā ekamantaṃ
nikkhipitabbam, bhisibimbohanam nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbam, mañco
nīcam katvā sādhukam apaṭighamsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭham nīharitvā
ekamantaṃ nikkhipitabbo, pīṭham nīcam katvā sādhukam apaṭighamsantena
asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭham nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbam,
mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbā, khelamallako nīharitvā
ekamantaṃ nikkhipitabbo, apassenaphalakam nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbam,
bhūmattharaṇam yathāpaññattam sallakkhetvā nīharitvā ekamantaṃ
nikkhipitabbam. Sace vihare santānakam hoti, ullokā paṭhamam ohāretabbam,
ālokasandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikkamakatā bhitti kaṇṇakitā
hoti, colakam temetvā piḷetvā pamajjitabbā. Sace kāḷavaṇṇakatā bhūmi kaṇṇakitā

hoti, coḷakaṃ temetvā pīletvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena parippphositvā parippphositvā sammajjitabbā “mā vihāro rajena uhaññī”ti, saṅkāraṃ vicinitvā ekamantaṃ chaḍḍetabbā.

Na bhikkhusāmantā senāsanaṃ papphoṭetabbā, na vihārasāmantā senāsanaṃ papphoṭetabbā, na pānīyasāmantā senāsanaṃ papphoṭetabbā, na paribhojanīyasāmantā senāsanaṃ papphoṭetabbā, na paṭivāte aṅgaṇe senāsanaṃ papphoṭetabbā, adhovāte senāsanaṃ papphoṭetabbā.

Bhūmattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbā, mañcapaṭipādakā ekamantaṃ otāpetvā pamajjitvā abhiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā, mañco ekamantaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhuṃ apaṭighaṃsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭhaṃ atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbo, pīṭhaṃ ekamantaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhuṃ apaṭighaṃsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭhaṃ atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbā, bhisibimbohanaṃ ekamantaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbā, nisīdanapaccattharaṇaṃ otāpetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbā, kheḷamallako ekamantaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbo, apassenaphalakaṃ ekamantaṃ otāpetvā pamajjitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbā, pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo, na ca anantarāhitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ, orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbā.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā, uttarā, dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattiṃ thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā vātapānā thaketabbā, rattiṃ vivaritabbā.

Sace uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbā, koṭṭhako sammajjitabbo, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā, aggisālā sammajjitabbā, vaccakuṭi sammajjitabbā. Sace pānīyaṃ na hoti, pānīyaṃ upaṭṭhāpetabbā. Sace paribhojanīyaṃ na hoti, paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbā. Sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbā.

Sace vuḍḍhena saddhiṃ ekavīhāre viharati, na vuḍḍhaṃ anāpucchā uddeso dātabbo, na paripucchā dātabbā, na sajjhāyo kātabbo, na dhammo bhāsitaṃ, na padīpo kātabbo, na padīpo vijjhāpetabbo, na vātapānā vivaritabbā, na vātapānā thaketabbā. Dvāraṃ nāma yasmā mahāvaḷaṇṇaṃ, tasmā tattha āpucchanaṃ natthi, sesāni pana uddesadānādīni āpucchitvā kātabbāni, devasikampi āpucchitum vaṭṭati. Athāpi “bhante, āpucchitameva hotū”ti vutte vuḍḍhataro “sādhū”ti sampañcchati, sayameva vā “tvaṃ yathāsukhaṃ viharāhī”ti vadati, evampi vaṭṭati. Sabhāgassa vissāsenapi vaṭṭatiyeva. Sace vuḍḍhena saddhiṃ ekaccaṅkame caṅkamati, yena vuḍḍho, tena parivattetabbā, na ca vuḍḍho saṅghāṭikaṇṇena ghaṭṭetabbo. Idaṃ senāsanavattaṃ.

192. Jantāgharavatte yo paṭhamāṃ jantāgharaṃ gacchati, sace chārikā ussannā hoti, chārikā chaḍḍetabbā. Sace uklāpaṃ hoti, jantāgharaṃ sammajjitabbā, paribhaṇḍaṃ sammajjitabbā, pariveṇaṃ sammajjitabbā, koṭṭhako sammajjitabbo,

jantāgharasālā sammajjitabbā, cuṇṇaṃ sannetabbam, mattikā temetabbā, udakadoṇiyā udakaṃ āsiñcitabbam. Jantāgharaṃ pavisantena mattikāya mukhaṃ makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharaṃ pavisitabbam, na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbam, na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā. Sace ussahati, jantāghare therānaṃ bhikkhūnaṃ parikammaṃ kātabbam. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭhaṃ ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbam. Sace ussahati, udakepi therānaṃ bhikkhūnaṃ parikammaṃ kātabbam, na therānaṃ bhikkhūnaṃ purato nahāyitabbam, na uparito nahāyitabbam, nahātena uttarantena otarantānaṃ maggo dātabbo. Yo pacchā jantāgharā nikkhamati, sace jantāgharaṃ cikkhallaṃ hoti, dhovitabbam, mattikādoṇiṃ dhovitvā jantāgharapīṭhaṃ paṭisāmetvā aggiṃ vijjhāpetvā dvāraṃ thaketvā pakkamitabbam. Idaṃ jantāgharavattaṃ.

193. Vaccakuṭivatte yo vaccakuṭiṃ gacchati, bahi ṭhitena ukkāsitabbam, anto nisinnenapi ukkāsitabbam, cīvaravaṃse vā cīvararajjuyā vā cīvaraṃ nikkhipitvā sādhukaṃ ataramānena vaccakuṭi pavisitabbā, nāṭisahasā pavisitabbā, na ubbhajitvā pavisitabbā, vaccapādukāya ṭhitena ubbhajitabbam, na nitthunantena vacco kātabbo, na dantakaṭṭhaṃ khādantena vacco kātabbo, na bahiddhā vaccadoṇikāya vacco kātabbo, na bahiddhā passāvadoṇikāya passāvo kātabbo, na passāvadoṇikāya kheḷo kātabbo, phālītena vā kharena vā gaṇṭhikena vā kaṇṭakena vā susirena vā pūṭinā vā kaṭṭhena na avalekhitabbam, avalekhanakaṭṭhaṃ pana aggahetvā pavitṭhassa āpatti natthi, na avalekhanakaṭṭhaṃ vaccakūpamhi pādetabbam, vaccapādukāya ṭhitena paṭicchādetabbam, nāṭisahasā nikkhamitabbam, na ubbhajitvā nikkhamitabbam, ācamanapādukāya ṭhitena ubbhajitabbam, na capucapukārakaṃ ācametabbam, na ācamanasarāvake udakaṃ sesetabbam. Idañca sabbasādhāraṇaṭṭhānaṃ sandhāya vuttaṃ. Tatra hi aññe aññe āgacchanti, tasmā udakaṃ na sesetabbam. Yaṃ pana saṅghikepi vihāre ekadese nibaddhagamanatthāya kataṃ ṭhānaṃ hoti puggalikaṭṭhānaṃ vā, tasmīṃ vaṭṭati. Virecanaṃ pivitvā punappunaṃ pavisantassapi vaṭṭatiyeva. Ācamanapādukāya ṭhitena paṭicchādetabbam.

Sace vaccakuṭi uhatā hoti bahi vaccamakkhita, udakaṃ āharitvā dhovitabbā. Udakaṃ atthi, bhājanaṃ natthi, asantaṃ nāma hoti. Bhājanaṃ atthi, udakaṃ natthi, etampi asantaṃ. Ubhayasmiṃ asati asantameva, kaṭṭhena vā kenaci vā puñchitvā gantabbam. Sace avalekhanapiṭako pūrito hoti, avalekhanakaṭṭhaṃ chaḍḍetabbam. Sace kacavaraṃ atthi, vaccakuṭi sammajjitabbā, paribhaṇḍaṃ sammajjitabbam, parivenaṃ sammajjitabbam, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbam.

“Na, bhikkhave, vaccaṃ katvā sati udae nācametabbam, yo nācameyya, āpatti dukkaṭassā”ti vacanato udae sati udakakiccaṃ akarontassa āpatti. Sace udakaṃ atthi, paṭicchannaṭṭhānaṃ pana natthi, bhājanena nīharitvā ācamitabbam. Bhājane asati pattena nīharitabbam, pattepi asati asantaṃ nāma hoti. “Idaṃ ativāṭaṃ, purato aññaṃ udakaṃ bhavissatī”ti gatassa udakaṃ alabhantasveva bhikkhācāraṇelā hoti, kaṭṭhena vā kenaci vā puñchitvā gantabbam, bhuñjitumpi anumoditumpi vaṭṭati. “Na, bhikkhave, vaccakuṭiyā yathāvuḍḍhaṃ vacco kātabbo, yo kareyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, āgatapaṭipāṭiyā vaccaṃ kātu”nti vacanato vaccakuṭiṃ pavisantena āgatapaṭipāṭiyā pavisitabbam. Vaccakuṭiyaṃ passāvaṭṭhāne nahānatittheti tīsupi āgatapaṭipāṭiyeva pamāṇaṃ. Idaṃ vaccakuṭivattaṃ.

*Iti pāḷimuttakavinayavinicchayaśaṅgahe
Upajjhāyādivattavinicchayaśakathā samattā.*

ABOUT THIS TRANSLATION

This translation is part of the PaliVerse Project - the first complete, unified English translation of the Pāli Canon together with its Commentaries (Aṭṭhakathā) and Subcommentaries (Tīkā), accompanied by interactive study tools. PaliVerse is an ongoing project. The AI translations are continuously improved through experts' revisions and feedback. This text is the latest translation as of the date of download.

PDF Creation Date: 16 August 2026

HOW TO CITE

PaliVerse (2026). Subcommentaries. 2. The Canon of Discipline - Subcommentaries. 07. Commentary on the Vinayasaṅgaha. 27. Upajjhāyādivattavinicchayakathā Retrieved from paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · All Rights Reserved
Centre for Study and Practice of Theravāda Buddhism
Civic Non-Profit Company registered in Greece
This PDF may be freely distributed for study and practice.

PaliVerse.org